

השיעור השבועי

בהלכה ובאגדה
מפי הרה"ג רבי מאיר סנדר שליט"א
מו"צ בירושלם תובכ"א ומו"ס "דברי מאיר" ועוד

שיעור בהל' סליחות, ר"ה [א'], סוכות [א'], ברכות, שבת, תפילה, מזוזה, ביהכנ"ס, זימון, מקווה, פ"ה כי תבוא ועוד נמסר ביום ד' י"ג אלול תשפ"ו – גיליון 378

אתמול למדתי עם הבה"ח רפאל גוזלן שיח"י גמרא יומא והסוגיה שם (י"א:). עוסקת בעניין מזוזה וזה מתחיל מדברי המשנה (ב'): "שבעת ימים קודם יום הכפורים מפרשין כח גדול מביתו ללשכת פרהדרין וכו', והגמרא דנה האם לשכת פרהדרין כיון שהכתן גדול נמצא שם כל שבעת הימים וזה נקרא בית, ויחית במזוזה או פטורה ממזוזה? ולמעשה אומרת הגמרא למסקנה שהיא פטורה ממזוזה כיון שבת המקדש בכל השנה פטור מזוזה משום קדושתו, עיי"ש, והגמרא דנה ממילא גם על סוכה שהרי סוכה נמצאים בה ג' רק שבעה ימים, והשאלה היא: האם בגלל ששבעת הימים האלו נמצאים שם בקביעות היא חייבת במזוזה או לא? ולמעשה: "למעשה" סוכה פטורה ממזוזה כידוע לכל כי אמרי' **כרבנן (דלא כר' יהודה – שמואל שם ובעוד מקומות):** "סוכה דירת ארעי בעינן", והגמרא אחרי זה דנה: מה יהיה הדין לגבי מזוזה בבית הכנסת, או בבית חשופין, או בבית שגרה שם רק אישה, שהרי אמר הכתוב (עקב): "מזוזות ביתך" = יצא בי האשה שאין הוא: "ביתך" אלא: "ביתיה", וכן יצא בית הכנסת ובית החשופין שהוא: "בתיהם" בלשון רבים, ולא: "ביתך" בלשון יחיד, ולמסקנה אומרת הגמרא שוודאי שהם חייבים במזוזה, שהרי אמר הכתוב (שם): "ולא לה" = "ולא לה", וכן יצא בית הכנסת וכו' הם "לא בעו חיי", ורואים מזה גודל מעלת מצוות מזוזה שהיא סגולה נפלאה מן התורה לאריכות ימים ושנים! ויש לציין מה שהקשה הבה"ח רפאל גוזלן שיח"י: **הרי איתא במשנה יומא (ב'): "ביתו זו אשתו"** וא"כ שבת שחייב במזוזה ממילא אם נראה בו נעזר כרבים לעשות את האמור **בפרשת תזריע ומצורע**, ומרבית ממילא גם את בית הכנסת, בית החשופין, ובית האשה, וכ"כ, עיי"ש, וההנחה **בזה היא שמא הכתוב (שם): "ולא לה" = "ולא לה"** = "ולא לה" = "ולא לה", ואומרת הגמ' מה **לומדים מהמילה: "ולא"** למסקנה: שאדם שלא משאיל כליו לאחרים הקב"ה מפרסמו ברבים ומביא נזק על ביתו ומחליט, וזה צריך להוציא את כל מה שיש לו בבית לחוץ וכולם רואים מה שיש לו והוא לא רצה להביא להם, ומרש"י (האחרון בעיני) שהנעלים בהם על צרות עין, עיי"ש.

ב. גמרא בבא מציעא – ספק אבדה, השבת אבדה לספק גוי ספק יהודי, ומה החילוק ביניהם.

השבוע דיבר מורנו רה"י בשיעור כללי על הגמרא בבא מציעא (פ' אלו מציאות) ונביא חידוש מרכזי מדבריו: הרא"ש כותב שספק אבדה הרי שיש להחזירו, והטעם בזה בפסוטה כיון שהוא ספק דאורייתא, והביא גם את דברי מהר"י באסאן הידועים (שמואל באוראנים) שהקשה: **למה אין ספק ממון ספק דאורייתא שהרי כל ספק ממון הוא ספק "לא תגזול"** והאריך בו הרבה, ויש עוד רא"ש שכותב שאדם שהוא ספק גוי וספק יהודי אין להחזירו לו אבדה, וקשה: מה החילוק בין אם יש לו ספק ב"חצא" היינו שספק שזה אבדה וכן: "נמצא אחר הגמ" = משנה (שם), או ספק ב"ברא" שהרי שניהם ספק מהתורה, ושניהם בחשש "לא תגזול" ויתרצתו לו בס"ד כל מה שהרא"ש אומר שיש להחזירו זה באופן שיש רק ספק איסור אחד, אמנם באופן כזה שהוא ספק גוי, הרי שיש כאן גם חשש של איסור: "לא תחנם" כי על הצד שהוא גוי הרי שהוא מבאי לו מתנה בחינם, וכן אמרו חז"ל על הפסוק (צביבס): "לא יבא ח' סלח לו" = "זה המחזיר אבדה לכוזבים", וכיון שזה מתנגש באיסור אחר אמרי': "ישב אלו תעשה", ונתנה ואמר שכן תירץ הגאון ר' יצחק אייזיק חבר זצוק"ל מרבותינו האחרונים, אמנם מורנו הגאון ר' יודיה וניס שליט"א אמר לי שבפ"ג לכאורה אינו עובר ב"לא תחנם" כיון שיש סיבה לזה מספק, וממילא גם לא עובר על "לא תחנם" ח"י, וכן מורנו הגאון הרב משה יחיאל ראובן לנט שיח"י מה שביאר במדרש הנ"ל הרה"ק ה"מ השילוח" מאוניברסיטת זע"א [גאון ונדיק נשגב – יכתי' להיות על ציוני הקדושה בבית מלכאנא העתיק בעיר איזביצה שבפולין בעצם יום ההיכלול של ז' טבת תשפ"ה והיו שם כמאה איש מעלמא המשתלש שלנו והיה שם התעוררות גדולה] שגוי אין לו קדושה בחפציו וממילא כשנפל החפץ שלו ס"ס ליד ישראל שבור ממנו ניצוצות קדושה והוא מחזיר אותו חזרה לגוי הרי ש' לא יחנה לסלוח לו על זה שהחזיר אותו, אמנם, במקום קדושה ח"י וכמו שמספרים לנו חז"ל על האבא הקדוש שמעון בן שטח שהחזיר לגוי את שרתשרת שהייתה על החמור ונעשה קדושה, ח"י, ממילא נעשה ע"י המצווה הגדולה הזאת נופל של הקדושה ח"י בבור העציונות, והכן, ויש להוסיף כאן דבר נפלא שדיברתי עליו אח"כ עם הבה"ח שמה שעבר שעסק בעניין מה עובר מי שלא משיב אבדה, וכיון שדיברתי עליו באריכות השבוע עם הבה"ח יאקונוסן שיח"י אמר אותי: דעת הרמב"ם היא (שם) שמי שלא מחזיר אבדה מבטל לאל של "יחשב תעביב", אמנם, על הלאו של: "לא תוכל להחליט" אינו עובר אלא אי"כ כשבנינו ולא ראהו, בדיוקא, וכן הוא מביא את דברי רש"י שסובר ג"כ בן לשיטתו, והוא מוכח שכל מי שמבאר אחרת זה טעות, עיי"ש, אמנם דעת הרמב"ם (הל' אבדה) שכל מי שלא משיב אבדה עובר גם על: "לא תוכל להתעלם", כי הוא הבין שהתעלמות אינה דיוקא להחליט ולכבוש את העניינים בעת המציאה אלא עצם זה שהוא לא מחזיר זה התעלמות, ויש בזה הרב אריכות ואכז"ל.

ג. גמרא בבא מציעא – איך נעשית שכירות האמנים, ומהו החיוב או הפטור שלהם כשלא באו. השבוע דיבר מורנו הגאון ר' שמואל הלוי רוטמן שליט"א על הסוגיה בבא מציעא (ע"ו:). שהתחיל כבר לניסוק בה בשבוע שעבר וכפי שהבאתי מדבריו, וזה עוסק הכל על עניין שכירות האומנים, וכשם הפרק: "השוכר את האומנים", ונביא יסוד מדבריו שעוסק בגדר עניין שכירות האומנים ובהובא בפרט שלהם כשלא באו סוף: רש"י אומר (ע"ו:): "למעשה" ר' דברי הגמרא (שם) שאם אדם שכר אומנים והוא ביטל אותם אין להם עליו אלא תרומתו, והיינו שהוא יכול לומר לא חפשי בעבודה אחת ואני חייב להם כלום, שזה משום שהוא דבר איתם: "דברים בעלמא", והיינו שזה היה רק דיבור שהוא ביקש מהם לבוא ולעבוד ולא יותר, ותוס' (שם) פירשו שהעניין שהם פטורים דזה "גרמיה", והיינו שהוא לא רם להם הפסד זמן בדייגים שהרי הם יכולים לחפש להם עבודה אחרת, וכ"כ, ולכאורה שני יחייבים: ומה נקרא לא: "גרמיה" הביא על זה הרב מדברי רבינו שם שהביא בתוס' (מ"ח). שאדם קונה את הפועל לשכירות באופן זה שהוא מושך את כליו, והיינו אם היינו חוזמים סופר הוא נוטל את הקולמוס שלו, ואם הוא שוכר ספר הוא ייקח את חוגו שלו, והיינו המספריים, וי"א שהוא צריך גם לבוא בעצמו, והיינו שיש ביאור מה המלאכה וגם כליו, ובכך הם יהיו חייבים או מדין קניין והיינו שהם קנו עצמם אלא למלאכה זו, או מדין ערב והיינו שהם לקחו ערבות על המלאכה וכמו ערב המתחייב על ההלוואה, ויש עוד הרבה להאריך בזה.

ד. ש"ס כללי – "יחיד ורבים הלכה כרבים" – גזירת הכתוב או סבירא, או שניהם. שלשם נשנית עם מורנו רה"י הגאון ר' אהרן וינר שליט"א לתחנות ילדינו הבה"ח צבי מזרחי שיח"י בעני מודיעין ודברנו בדרך על עניין החלוקה לרבים, כיון שאמרתיו אותו אחרי תפילת הדרך, והטעם לזה כי כן נהג רבינו הגמ"י זע"א כי בר"ית של זה שזה: "יחייבים" יש שם המוסלס להחליט, ועוד טעם אמרו לזה כי קיימ"י: "ירוב דריכס בחזקת סכנה" ודעת ר' מאיר שב"ס היא שחיישין למיעוטא, וא"כ אין אנוני וינאים לדרך: אלא שסוכמיה רב רבן שהולכים אחר רוב בני אדם, ולכן אומרים: "יחיד ורבים הלכה כרבים", ושאל חתנו של רה"י הרב שבתאי שטוב שיח"י:

פתחה: ביום י"ג אלול חל היארצייט של הרה"ק ר' שמחה בונם ב"ר צבי הירש זע"א מפשיסחא בעל "קול שמה" ועוד (נפטר בשנת תקפ"ז – לפני 199 שנה), היה מגדולי צדיקי הדורות, היה רבי לרבבות, הוא היה בתחילה דרכו סוחר והיה מסחרו בעיר דאנציג שהיא עיר ראשית בגרמניה וכוין שהיו שם הרבה יהודים סוחרים היו גם כאלו שהמסחר העביר אותם על דעת קונם והוא היה פועל בתחבולות להחזירם בתשובה, ורבים השיב מעוין, מסופר עליו שפעם הוא שמע על סוחר אחד גדול שנמצא בעיר והוא אוהב מאוד לשחק שחמט והוא נמצא במלון שם, ובינו הלך למלון היה ושכר שם חדר ליד אותו יהודי והיה משחק עמו שחמט והוא מאוד התפעל מחכמתו הרבה ודרך המשחק הוא החזיר אותו למוטב: עוד מסופר שרבו הקדושה ה"חזוה מלובלין" זע"א [שוכיתו להיות על ציוני הקדושה בבית העלמין העתיק בעיר לובלין שבפולין אור ליום ד' ח' טבת תשפ"ו] ששאלוהו לפני ראש השנה: "מי יתקע לנו בשופר" אמר: "ביום יתקע כיון שהוא פקח! ואמרו חז"ל שתקיעת שופר היא חכמה ואינה יתקע גבי הגשר: "יכשתגיע למעמקי הים תמסור דרישת שלום ללוותיך", ואז קרה דבר פלא לעניי מלאכה! עוד מסופר עליו שבפכחותו הצליח בצעירותו יהודי ממות, והיה זה בעת שהיה רבינו לרגלי מסחרו בעיר אחת ועבר על גבי הנהר ולפתע נפל יהודי אחד מן הגשר אל תוך מימי הנהר השופץ, כמובן שנעשתה שם בחלה גדולה וכולם צעקו צעקות שונות, ורבינו רוח אחרת הייתה עמו והוא אמר ליהודי מעל גבי הגשר: "יכשתגיע למעמקי הים תמסור דרישת שלום ללוותיך", ואז קרה דבר פלא לעניי כולם: היהודי התחיל לשחות ולהתגבר על הגלים השופצים והוא הצליח לעלות מן הנהר למרות המערבולת הקשות ומיד הוא רץ לרבינו וחיבקו ונישקו באמרו שהוא הציל את חייו! וביאר ר' בונים: היהודי הזה איבד את העשתונות בהנה צעקות הייאוש של הסובבים הגבירו בו את החרידה והפחד והוא הבין שהוא חולק למות, ואני אמרתי לו מילה של הומור ושמה וכוין שנכנסה ללבו תהווה עיי שליט"א ששמע מסייד אחד שסייד לפני שנים רבות בביתו ומקורו היה מהעיר בגדד שבבל והוא זכה להשתתף בצעירותו בדרשותיו של רבינו זע"א והוא סיפר לו שדרשותיו של הרב היו בשבת בהצריים והיו נמשכים לפעמים י' שעות, והיו מגיעים לשם אלפים עד כדי כך שהמטורה המקומית הייתה באת להשליט סדר בהרוב לכל ידחקו את זה ויבואו ליד סכנה, ומרוב אנשים היו עומדים גם בבית המדרש וגם בחוץ בהרוב, והפלא הגדול היה שהיו שומעים את קולו למרחוק וכולם שמעו את הדשרה, ומדשרותיו אין שיהיה דורש באגדה ובהלכה נדפס שומעיו "בן איש חי", רבינו מספר על אדם אחד שהיה אוהב כסף עד מאוד והוא היה חוטב עצים והיה יוצא בכל בוקר למלאכתו המייגעת ליער וחוטב עצים שכלצוד אלו וכד מים, והנה, יום אחד אחרי שהוא חטב את העצים הוא נרדם תחת עץ אחד מרוב עייפותו וכאמנא הכתוב (קהלת): "מתוקה נפש אדם מעט אדם את הרכה איננו והשבע לעשר איינו מנח לו לשון" [בדרך אגב אמר לי לפני שנים רבות ר' טוביה שינן ז"ל שהיה בצעירותו חניך ישיבת נובהרודק שביארנו שם פסוק זה על דרך המוסר: מן הראוי היה ששנת העובד תהיה מתוקה שהרי הוא עובד כל היום קשה, אך מה מפריע לו לישון? "השובע לעשיר"!! והיינו: "השובע לעשיר אינו מנח לו לשון"!! ולפי"י הביאור הוא שכל העובד מדרב על העובד, והיינו: "השובע לעשיר אינו מנח לו לשון"!! היינו לעובד: "ואם מדברים על כסף אין יוסיף כאן דבר נפלא שדיברתי היום עם רה"י הגאון ר' בנימין דיימוס שליט"א ששמעתי פעם מהגמ"צ ר' מאיר טוביה פולק שליט"א בביאור דברי המשנה (אבות ו) במעשה דר' יוסי בן קטמא שאמר לאיש שביקש ממנו לבוא עמו למקומו שאמרו לו אותו לו כל כסף והוא שבעול אינו דא אלא במקום תורה: "שכן אמר דוד מלך ישראל טוב לו תורת פיה מאלפי זהב וכסף", ונריך לבין: מדוע הוסיף כאן חתנו: "שכן אמר דוד מלך ישראל" שהוא לשון לא מצינו וביא: אברך משיבת מימ שהולך כל בוקר עם סנדוויץ לכלול כלים יודע הוא מה לא ספך וזה! ולכן אמר לו ר' יוסי שדוד מלך ישראל הוא זה שאמר את זה והוא היה מלך ולכן מודגש גם: "מלך ישראל"!! והוא אמר: "טוב לו וכו', והכן, והוא מהעניין הנ"ל כי מי שמעניין אותו תורה לא אכפת לו שיש לשני כסף ואין לו קטאה וכמו שכתב הרמב"ם זע"א (ב"ב פ' לא יחפור) על דברי הגמרא (שם): "יקטא סופרים תרבה כמנה" – "סופרים מדרגתם פחותה מן החכמים כי לא נמצא הקטאה בחכמים", ואי"ז סותר למה שכתב מהרש"א על דברי הגמרא ב"ב (י"ז), פסיחים (ג'): "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו" – "לפי שעיקר תלמודו והנשנה בו רושם הוא הבא מחיבת יד ולכן נקראו החכמים סופרים"!! הדתם מיייר בסופרים כגון: עזריא הסופר ר"י וכו', והתם במלמדו תינוקות, עיי"ש, והנה, בחלומי מניע אילו מלאך מן השמים ואומר לו: "משאלה אחת שבתקש כעת תתגשם"!! מיד הוא ביקש ואמר: "כל מה שאני ייגע בו שיתקדף לזהב"!! ולפתע הוא רואה את עצמו בחלום תחת העץ והוא נוגע בעצמי שחטם באותו היום ולמחרה הפלא הם הם תפכו לזהב: בזה שחם שמהה גדולה שמהנה הוא היה עשיר מופלג! ולפתע הוא היה רעב מה הוא עשה? נטל את כתר הלהם שהביא מן הבית וטרם הגישו אל פי נתפך הכתר לכבר זהב קשה! ואח"כ הוא רצה לשחות ותכך כשהוא נגע במים נהפכו המים לזהב ולא יכול היה להגישם אל פיו! ואז הוא התפלל ואמר: "אוי רבינו של עולם! קח ממני את הברכה הזאת"!! ומממת צעקתו התעורר ומאז התחיל לשבוחו בחלקו! עד דומה לביתו של רבינו שהיה מבני יראת שמים במשכילי הנפלאים: יש לציין שרבינו מהרש"א (ב"ב מ"ה בחולשין אגודת ב"ה "לא") כתב בדיוק מעשה זה וז"ל: "יש לפש מאיש שמעתי דרך צחות בקרא אוהב כסף לא ישבע כסף כי היה איש אחד אוהב כסף ביותר ובקש מהאל ית' שכל מה שיעב בו היה בידי יהיה נעשה כסף והקב"ה מלא שאלתו והנה הוא כשהוא בא לאכול לחם נגע בו די ונעשה כסף ולא היה לו מה לאכול ולא שכתוב לא ישבע כסף", עכ"ל, זע"א.

כמ"ה היום י"ג אלול חל היארצייט של הרה"ק ר' שמחה בונם ב"ר צבי הירש זע"א מפשיסחא בעל "קול שמה" ועוד (נפטר בשנת תרס"ט – לפני 117 שנה), רבינו היה מגדולי הצדיקים והגאונים בכל הדורות ושמו נערץ ונקדש בכל תפוצות ישראל! סיפר לי לפני שנים רבות מור"י מרן הגאון ר' עזריאל איזריבאך שליט"א ששמע מסייד אחד שסייד לפני שנים רבות בביתו ומקורו היה מהעיר בגדד שבבל והוא זכה להשתתף בצעירותו בדרשותיו של רבינו זע"א והוא סיפר לו שדרשותיו של הרב היו בשבת בהצריים והיו נמשכים לפעמים י' שעות, והיו מגיעים לשם אלפים עד כדי כך שהמטורה המקומית הייתה באת להשליט סדר בהרוב לכל ידחקו את זה ויבואו ליד סכנה, ומרוב אנשים היו עומדים גם בבית המדרש וגם בחוץ בהרוב, והפלא הגדול היה שהיו שומעים את קולו למרחוק וכולם שמעו את הדשרה, ומדשרותיו אין שיהיה דורש באגדה ובהלכה נדפס שומעיו "בן איש חי", רבינו מספר על אדם אחד שהיה אוהב כסף עד מאוד והוא היה חוטב עצים והיה יוצא בכל בוקר למלאכתו המייגעת ליער וחוטב עצים שכלצוד אלו וכד מים, והנה, יום אחד אחרי שהוא חטב את העצים הוא נרדם תחת עץ אחד מרוב עייפותו וכאמנא הכתוב (קהלת): "מתוקה נפש אדם מעט אדם את הרכה אינו והשבע לעשר איינו מנח לו לשון" [בדרך אגב אמר לי לפני שנים רבות ר' טוביה שינן ז"ל שהיה בצעירותו חניך ישיבת נובהרודק שביארנו שם פסוק זה על דרך המוסר: מן הראוי היה ששנת העובד תהיה מתוקה שהרי הוא עובד כל היום קשה, אך מה מפריע לו לישון? "השובע לעשיר"!! והיינו: "השובע לעשיר אינו מנח לו לשון"!! ולפי"י הביאור הוא שכל העובד מדרב על העובד, והיינו: "השובע לעשיר אינו מנח לו לשון"!! היינו לעובד: "ואם מדברים על כסף אין יוסיף כאן דבר נפלא שדיברתי היום עם רה"י הגאון ר' בנימין דיימוס שליט"א ששמעתי פעם מהגמ"צ ר' מאיר טוביה פולק שליט"א בביאור דברי המשנה (אבות ו) במעשה דר' יוסי בן קטמא שאמר לאיש שביקש ממנו לבוא עמו למקומו שאמרו לו אותו לו כל כסף והוא שבעול אינו דא אלא במקום תורה: "שכן אמר דוד מלך ישראל טוב לו תורת פיה מאלפי זהב וכסף", ונריך לבין: מדוע הוסיף כאן חתנו: "שכן אמר דוד מלך ישראל" שהוא לשון לא מצינו וביא: אברך משיבת מימ שהולך כל בוקר עם סנדוויץ לכלול כלים יודע הוא מה לא ספך וזה! ולכן אמר לו ר' יוסי שדוד מלך ישראל הוא זה שאמר את זה והוא היה מלך ולכן מודגש גם: "מלך ישראל"!! והוא אמר: "טוב לו וכו', והכן, והוא מהעניין הנ"ל כי מי שמעניין אותו תורה לא אכפת לו שיש לשני כסף ואין לו קטאה וכמו שכתב הרמב"ם זע"א (ב"ב פ' לא יחפור) על דברי הגמרא (שם): "יקטא סופרים תרבה כמנה" – "סופרים מדרגתם פחותה מן החכמים כי לא נמצא הקטאה בחכמים", ואי"ז סותר למה שכתב מהרש"א על דברי הגמרא ב"ב (י"ז), פסיחים (ג'): "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו" – "לפי שעיקר תלמודו והנשנה בו רושם הוא הבא מחיבת יד ולכן נקראו החכמים סופרים"!! הדתם מיייר בסופרים כגון: עזריא הסופר ר"י וכו', והתם במלמדו תינוקות, עיי"ש, והנה, בחלומי מניע אילו מלאך מן השמים ואומר לו: "משאלה אחת שבתקש כעת תתגשם"!! מיד הוא ביקש ואמר: "כל מה שאני ייגע בו שיתקדף לזהב"!! ולפתע הוא רואה את עצמו בחלום תחת העץ והוא נוגע בעצמי שחטם באותו היום ולמחרה הפלא הם הם תפכו לזהב: בזה שחם שמהה גדולה שמהנה הוא היה עשיר מופלג! ולפתע הוא היה רעב מה הוא עשה? נטל את כתר הלהם שהביא מן הבית וטרם הגישו אל פי נתפך הכתר לכבר זהב קשה! ואח"כ הוא רצה לשחות ותכך כשהוא נגע במים נהפכו המים לזהב ולא יכול היה להגישם אל פיו! ואז הוא התפלל ואמר: "אוי רבינו של עולם! קח ממני את הברכה הזאת"!! ומממת צעקתו התעורר ומאז התחיל לשבוחו בחלקו! עד דומה לביתו של רבינו שהיה מבני יראת שמים במשכילי הנפלאים: יש לציין שרבינו מהרש"א (ב"ב מ"ה בחולשין אגודת ב"ה "לא") כתב בדיוק מעשה זה וז"ל: "יש לפש מאיש שמעתי דרך צחות בקרא אוהב כסף לא ישבע כסף כי היה איש אחד אוהב כסף ביותר ובקש מהאל ית' שכל מה שיעב בו היה בידי יהיה נעשה כסף והקב"ה מלא שאלתו והנה הוא כשהוא בא לאכול לחם נגע בו די ונעשה כסף ולא היה לו מה לאכול ולא שכתוב לא ישבע כסף", עכ"ל, זע"א.

כמ"ה היום י"ג אלול חל היארצייט של הרה"ק ר' שמחה בונם ב"ר צבי הירש זע"א מפשיסחא בעל "קול שמה" ועוד (נפטר בשנת תרס"ט – לפני 117 שנה), היה קדוש וטהור והיה פועל ישועות והסתיר את עצמו הרבה, נפטר בערב שבת ודבריו למדו לטומא אותו בבית העלמין העתיק בעיר צפת, וכן עשו אף שהיה הזמן קצר, והרגישו שהיה להם קפיצת הדרך, ציווה לומר על ציונו את הפזמון: "רעם בחסדך" – "בינה המקדש" ולבקש בקשה יורא ישועות, וכן שיעתי בציונו פעמים רבות וראיתי ישועות, היה לו עניין גדול בסעודת מלווה אותה היה עושה עם נרות וסעודה גדולה ברוב עם, זע"א.

א. גמרא יומא – מזוזה בלשכת פרהדרין, מזוזה בסוכה, מזוזה בבית הכנסת, מזוזה בבית השותפין, מזוזה בבית אישה.

[illegible][illegible]

ט. ה'ל ליחות – אמרת ליחות לבן אשכנז עס שני ספרד המתחילת לומר סליחות ב"ה אלול האם יש בעיה בדבר?

עוד שאל אותי השבוע הבח"ח נדרוביץ שיחי: האם יש טעם לפסל לומר סליחות עס בני נהוהים לומר סליחות מ"רח" אלול, או שיש להתחיל בשבוע שלישי ר"ח כמנהג אבותינו **והשבתי:** אין ספק בכך כל פסל, שחרי אין בזה: "בל תוסיף", וכן אינו פוגע בזה במנהג אבותינו שחרי הוא אומר וכן את הסליחות שנהגו אבותינו בעתם ובזמנם, או שכן בכך כל חשש, ולחילה מתקיימים סליחות שני ספרד בבעלות כן ביורושים בראשת האדמו"ר שליט"א והגר"י יוסף והגר"ח רורנשטן שליט"א, וכן אין אמרתי עימם ב"כיתול מערבי", מוצ"ש, וכן כאן במניין בישיבה אברהם כמה פעמים וטעית להם בשפור.

עוד שלא אותי מחזיקו הבה"ח בנימין שרגא פלאס שיחי' בנא כאן חדרים חדשים והשאלה היא: א. האם חייבים בממוזה: ב. האם זה שעינים שן קרבה בחרגרים פטור ממוזהו: והתשובה: פשוט חדר שחייבים בממוזה, וקדאיתו בגומא פסחים (י'): ממוזה חובה דהדין, ואם דרש ואוכל ושותה יום אחד שחייבת חייב בממוזה, וכתב המג"א (הביאו המ"ב) שכל מה שאומרים שבח"ל עד שלשים יום פטור השוכר ממוזה, זה דווקא בחיול כיון שלא שדיך שן קבעית לישאר אהרן כולם שסוקקין בגזאלת לעלות לא יעד לך וזה יום לא מקרי קבעית, אמנם בא"י חייב בממוזה מדי, ולא מצאנו שום חילוק בן שן לילה לשנת יום לעניין מוזה, כל שדרש שן ואוכל ושותה וישן ומשתמש שן קבעית חייב בממוזה, ומה שמוסיף הבה"ח יעקב יוסף ודורפמן שיחי': אחריו שן לומר שדירתו נופש וכדו' זה גם לא תקרא קבעית: אמנם כאן אהרן חדר בן שן אלא זה דירת קבע שלחם אהרן חם באים לשם כול יום, וכן המג"א לא חילק בזה כלל אלא שבא"י השוכר שעליו חובת הממוזה חייב בממוזה מדי, וכתב האה"ח קודם דברי הגומא ביצה (י"א): "וכי הני לא בעי חיי" ורואים מכאן את גורל עניין הממוזה לחיים וכו' ושלמיה.

יג. ה'ל' שבת – עשיית הבדלה כמה פעמים להוציא אחרים.
למדידת השעוע עם התברותו הבח"ה" אלפיס מרדכי שיח" והבה"נ ניסן אשורי שיח" ה'ל' הבדלה ולמדנו
שאפשר לעשות הבדלה כמה פעמים להוציא אחרים שעדיין לא יצאו ייח, שחרו כולם בכלל הערבות, ואיין
דומה לאוכל דבר מאלו והשני לא אוכל שאין הוא יכול לבדל לו שחרו הוא לא נהנה ואין לו שייך לערבות,
ולשון אחרים ברכות: "לא ליתני להו לברכיה", וכן אינו מנהג שיח"ה, והנה, השבוע ידברתי עם רה"י
הגאון ר' שמחה בונדס שליט"א והוא אומר שדוא"ש שאפשר להוציא ויכול אף כשההבדלות סמוכים ה'
לה יש בעיה עם ברכת "הפנים", ואם אומר יעד "הפנים" בין כל אחד ואחד היה שגורם לבכרה שאינה צריכה,
(אלא אי"כ לא ידע שעתידי לעשות עוד פעם), והעצה הלא כלת לתת להם לשלות מעט ואז שפיר מברך "הפנים" עוד
פעם להוציא אחרים.
יד. ה'ל' שבת – בשמים להבדלה ועניין ההדס.

טו. ה' ה' שונות לנוסע – תפילין במטוס, תפילה בספינה ועוד.
עוד שאל אותי השבוע ידידי הרב אברהם לוי שיחי' שאלות שונות בעניין הנוסע במטוס או בספינה: א. הנוסע במטוס מתי ניח תפילין? והשבת: יש לו להניח תפילין בשעה שהוא רואה שיש אור, והטוב ביותר

עוד שאל אותי השבוע ידידי הבה"א אלישע רוטשטיין שיחי מבחירי ישיבת "עטרת ישראל" השבוע:
המס המרכזי ברכת שהחיינו ע"ד טלית קטן חדש? **והשבת:** כי **בספר** "שונוה הכחות" ה'ל' שהחיינו ו"כ"ב **בספר** "תשובות והנהגות" של טלית קטן או מברכים שהחיינו כי את בה כל כך שמחה בבגד, ומצוות לאו ליהנות ניתנו, ואמנם ע"ד גלד מברכים, ולכן נראה שגם את הוא שמח מאוד אמרי' בזה: ספק ברכות להקל, ולא יברך, ואם רוצה מאוד לברך יברך על פרי חדש וכדו' ויפטור את הציצית.

עוד לאות השבוע ידידי הבה"ח ידידיה קלעני¹ שיח'י: אדם קנה עוגות באנגלי ואכל שם קצת ואח"כ הגיע לשיבת הארץ שם יש לברך שנית ברבך הראשון! והשתבחי: **במורא בשינ' ובמב' / ק"ע / ק"ח / ס"א (ולאחא)** שהם אות אכל כאלו כיות במקום הראשון והיה לו להמציא לו מזונות אות צריך לברך שנית במקום השני ברבך הראשון וימשך לאכול, ואף כשתחליה יש לכוון מראש, ואלא כפחות מכיות שם יש לברך שנית ברבך הראשון, אמנם כשהמקומות משמך קרובים יש שכתבו שם אכל יברך שנית גם כשלא אכל כיות **(ע"י) ספר "מור קוצינה" ומהויהויו כמה אחרונים**.

כ. הל' אר"ה השנה – "יבסא ליום חגוי" הוצרת סופק של ב"ר ב"ר"ה.
עוד שאותו השובט הב"ה' חג' נפגלי מ"ה' ובהב"ה' איראל מ'איקוב שיחי': היכן מוכריכם מוסק
של ר"ח ב"ר ב"ר"ה' והשבתים: מנח' בנז' על הפסוק (תהילים): "יבסא ליום חגוי" משתמרים ב"ר"ה את
ר"ח, אך ע"פ הקרובו בו מוסק של ר"ח, ואנחנו מוכרים אותו בכוסם של ר"ח בסתר ואומרים: "ואת
מוספי יום הזכרון הזה", ואף שבכל החגים אומרים כן, בכל החגים מפרטים את הקרבן ובר"ה, והביא
המ"ב ידוע גדול בזה ששבת ואמר: "מוספי", אם חזור אל ע"י, ושאלתי על זה חידה: אך יתכן
שדעם שכן אתה באת בכוסם של ר"ח שהוא הגדול ביותר בשנה ויצטרף לחזור על הכול.

עוד שאל אותי השבוע הרב אלחנן עוזר ברג שיחי: אכלו ג' אנשים יחד ושניים הלכו ונשאר השלישי מה הוא יעשה הרי הוא התחייב בזימון? **והשבתי:** אין מה לעשות, ואונס רחמנא פטריה ויברך ברכת המזון לבדו.

הגאון ר' אברהם חיים עדס שליט"א מח"ס ספרים ידועים ומו"ץ ברכני בחמימות רבה ובמאור מנים בסיס
ה"ק אלוט תש"ס
הוספה לגיליון זה מהגאון הגדול ר' יהודה פישר שליט"א חבר בד"ץ העדה"ח שאמר לי ביום ו' ט"ו אלול
תשפ"ו:
בענין שלוחות פשיטא שאשכנזי יכול לומר עד בני ספרד לפני הזמן שאומרים בני אשכנז שהרי זה כמו
התהלים ותזונינו, מה הוא עושה? אולי מבקש שליחה! מהו הענין? וטו שאבני? בשורות טובות!
הוספה לגיליון זה מ"כ האדמו"ר מראדאז' שליט"א מיתתו וכן שאמר לי בליל ש"ק כ' בטבת תשפ"ו:
בענין השליחות ה"ח פשיטא שמותר לומר גם בני ספרד, והרי גם לבני אשכנז אין ימים קבועים שיש
שנים שיהי יורח ימים ויש שנים שיש חותה מהשנה תשע"א ואין בזה שום ענין.

א. בעניין הרה"ק ר' דוד מלעלוב זיע"א ואהבת ישראל שלו – מובא ב"דגלנו" מאמר של ר' משה שיינפלד ז"ל שבתוכו הוא כותב: "יודעני מה שאמר ר' דוד מלעלוב שה' אוהב את הרשע שבישראל יותר מאשר שאנחנו אוהבים את הצדיק הגדול ביותר!"

ד. בעניין הפסק לפני המוציא – יש לציין שעיקר הקפידא היא שלא יסיח דעת, ולכן לצורך הסעודה מותר לדבר או להפסיק.

כ"ק האדמו"ר מזוועהיל שליט"א מביתר ברכי בחמימות רבה ובלחיצת יד ובמאור פנים ואמר:
 "א'גוט גיבענטש יאהר! כתיבה וחתימה טובה!"
 כ"ק האדמו"ר מצאנז שליט"א מנתניה ברכני אור ליום ד' כ' אלול בלחיצת יד ובמאור פנים כאן בירושלים

הגיליון נודב ע"י ידידנו היקר ר' אברהם לוי שיחי' לעי"נ אביו אסלן יהודה בן מלכה ואברהם ז"ל, אמו רגינה בת רוחמה ומנשה ע"ה, אחיו חיים, משה (מיוס), יצחק בני רגינה ז"ל, אחיותיו מלכה ואסתר בנות רגינה ע"ה, אחיותיו הקדור' יונתן לוי ז"ל בן רות ורפאל שיחי' ת.נ.צ.ב.ה.

הגיליון נודב ע"י ידידנו היקר ר' שמחה גבריאל גולדמן שיחי' לעי"נ אביו ר' יחיאל מיכל ב"ר מרדכי שרגא זצ"ל, נלב"ע ט' אלול, ת.נ.צ.ב.ה.